

SELETUSKIRI

Regionaal- ja põllumajandusministri määruse „Maaeluministri ja regionaalministri mulla- ning veekaitsetoetuste määruste muutmise“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 7 lõike 2, § 21 lõike 2, § 24 lõike 1 ja § 38 lõike 3 alusel.

Määrusega muudetakse järgmisi maaeluministri ja regionaalministri määrusi:

- 1) maaeluministri 27. detsembri 2022. a määrust nr 88 „Perioodi 2023–2027 pinnavee kaitse toetus“ (edaspidi *määrus nr 88*);
- 2) regionaalministri 21. detsembri 2023. a määrust nr 110 „Perioodi 2023–2027 põhjavee kaitse alal asuva väärtusliku püsirohumaa kaitse toetus“ (edaspidi *määrus nr 110*);
- 3) maaeluministri 27. detsembri 2022. a määrust nr 87 „Perioodi 2023–2027 põhjavee kaitse toetus“ (edaspidi *määrus nr 87*);
- 4) regionaalministri 18. detsembri 2023. a määrust nr 102 „Perioodi 2023–2027 turvas- ja erodeeritud mullaga väärtusliku püsirohumaa kaitse toetus“ (edaspidi *määrus nr 102*);
- 5) maaeluministri 27. detsembri 2022. a määrust nr 86 „Perioodi 2023–2027 turvas- ja erodeeritud mulla kaitse toetus“ (edaspidi *määrus nr 86*);

Kõikides määrustes muudetakse koolitusel osalemise nõude tähtpäev hilisemaks, täiendatakse koolitusnõude täitmisel arvesse võetavate koolituste ja neid läbiviivate asutuste loetelu ning muudetakse toetusõiguslikkuse nõuetes toetuse saamise aluseks olevat loomkoormuse nõuet. Määrustes nr 86 ja nr 102 muudetakse toetusõiguslikkuse nõuetes turvasmulla ning erodeeritud ja deluviaalmuldade kompleksi osatähtsuse protsenti põllust ning sätestatakse selgemalt nõuded toetusõigusliku maa kohta. Määruses nr 87 muudetakse mullaproovidest orgaanilise süsiniku analüüsimise nõudeid ja mullaproovide analüüsimiseks esitamise tähtaega.

Põllumajanduskeskkonnatoetuste abil panustatakse tegevuspõhise riigieelarve programmi „Põllumajandus, toit ja maaelu programm 2023–2026“ tegevuse 7.1.1 „Põllumajanduskeskkonna hea seisundi tagamine“ tegevussuunda „Täiendav keskkonnahoid“, mille eesmärk on tagada keskkonnasõbralike tavade laiem kasutus põllumajanduses. Samuti panustatakse toetuste abil „Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030“ põllumajanduskeskkonna tegevussuuna järgmistesse eesmärkidesse: väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamise negatiivne mõju keskkonnale on vähene, säilinud on põllumajandusmaa elurikkus ja maastiku mitmekesisus ning tagatud on ökosüsteemi teenuste toimimine.

Määruses tehtavad muudatused tulenevad osaliselt „Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika Eesti strateegiakava aastateks 2023–2027“ (edaspidi *strateegiakava*) muutmisest.

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi põllumajanduskeskkonnapoliitika osakonna peaspetsialist Kadri Kask (625 6141, kadri.kask@agri.ee) ning nõunikud Mae Alviste (625 6121, mae.alviste@agri.ee) ja Reelika Päädam (625 6267, reelika.paadam@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi eelnõule on teinud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna nõunik Ketlyn Roze (625 6127,

ketlyn.roze@agri.ee). Eelnõu keeleteimetaja on Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Laura Ojava (625 6523, laura.ojava@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb viies paragrahvist.

Eelnõu §-de 1–5 punktiga 1 muudetakse määruste nr 86, 87, 88, 102 ja 110 (edaspidi ka koos *muudetavad määrused*) § 4 lõike 2 punkte 2–4. Kõikides nimetatud määrustes muudetakse toetusõiguslikkuse nõuetes toetuse saamise aluseks olevat loomkoormuse nõuet. Lisaks laiendatakse toetuse taotlejate loetelu hobuste pidajatega. Varasem nõue, mille kohaselt anti toetust taotlejale, kes peab ühe hektari rohumaa kohta vähemalt 0,2 loomühikule vastaval arvul veiseid, lambaid või kitsi, asendatakse paindlikuma nõudega. Loomühikute sidumine rohumaa hektaritega jätab toetusest ilma need põllumajandustootjad, kellel on osaliselt või täielikult mulla- või veekaitsealal tundlikel aladel asuvaid rohumaid, aga ei pea suurel arvul põllumajandusloomi. Selline olukord tekib tihti just kaitsmata põhjaveega aladel, kus hooldatakse pärandniite. Ka võib tootja põllumajandusloomade arv sõltuvalt aastast oluliselt muutuda, näiteks põuastel aastatel realiseeritakse rohkem loomi, kuna talvesööta ei jätku. Sellest tulenevalt võib olla keeruline täita kalendriaasta jooksul loomühikute nõuet rohumaa hektari kohta. Muudatuse tulemusel antakse toetust taotlejale, kes peab põllumajandusloomade registri andmetel vähemalt ühele loomühikule vastaval arvul veiseid, lambaid, kitsi või hobuseid. Muudatused suurendavad eeldatavasti taotlejate hulka ning seeläbi suureneb ka põllumajandusmaa, mida majandatakse mulla- ja veekaitse toetuste nõuete kohaselt.

Eelnõu §-de 1–5 punktiga 2 täiendatakse muudetavate määruste loomade loomühikuteks ümberarvutamise sätet. Ka hobuste puhul kasutatakse maaeluministri 30. septembri 2022. a määruse nr 53 „Põllumajanduses kasutatava eriotstarbelise diislikütuse ostuõiguse andmine“ § 2 lõikes 2 sätestatud koefitsiente. Samuti täiendatakse muudetavate määruste § 4 lõikes 4 loomaliikide loetelu hobustega, kuna ka hobused peavad olema nõuetekohaselt identifitseeritud ning nende andmed kantud nõuetekohaselt põllumajandusloomade registrisse sarnaselt veistele, lammastele ja kitsedele.

Eelnõu §-de 1–5 punktiga 3 tehakse muudatus, mille kohaselt ei arvestata enam loomade arvu aasta keskmisena, kuna loomade arvu nõuet leevendati.

Eelnõu § 1 punktidega 4 ja 5, § 2 punktidega 4 ja 5, § 3 punktidega 7 ja 8, § 4 punktidega 5 ja 6 ning § 5 punktidega 8 ja 9 muudetakse muudetavates määrustes koolitusel osalemise nõude tähtpäev hilisemaks ning täiendatakse koolitusnõude täitmisel arvesse võetavate koolituste ja neid läbiviivate asutuste loetelu. Koolitusnõude hilisemaks viimine seniselt 1. detsembrilt 7. detsembrile annab võimaluse võtta arvesse enam koolitusi ning ühtlustada koolituste läbimise tähtaega erinevates toetustes. Ühtlasi antakse võimalus võtta toetuste koolitustena edaspidi arvesse ka teadus- ja arendusasutuse või kutseõppeasutuse läbiviidud koolitusi. Teadus- ja arendusasutuste ning kutseõppeasutuste koolitused on muudetavate määruste kohaselt seni toetuste nõuetekohase koolitusena arvesse võetud juhul, kui need on läbiviidud strateegiakava alusel antava teadmussiirde- ja innovatsioonisüsteemi arendamise toetuse raames. Muudatuse tulemusel lähevad toetuste koolitusnõude täitmisel arvesse ka teadus- ja haridusasutuste või kutseõppeasutuste läbiviidud koolitused, mida eelnevalt nimetatud programmist ei rahastata. Koolitusnõude muudatused rakenduvad ka kohustuse ülevõtmise korral ning kohustuse ülevõtja peab osalema vähemalt ühel nõuetekohasel koolitusel kohustuse ülevõtmisele järgneva kohustuseaasta 7. detsembriks.

Eelnõu § 2 punktiga 6 ja § 4 punktiga 7 muudetakse ühe toetuse teisega asendamise tingimusi. Määruses nr 102 on sätestatud, et kohustusealuse maa pindala võib vähendada, kui antud määruse kohustus lõpetatakse osaliselt või täielikult ja sama maa kohta võetakse määruse nr 110 kohane kohustus. Määruses 110 on sätestatud, et kohustusealuse maa pindala võib vähendada, kui antud

määruse kohustus lõpetatakse osaliselt või täielikult ja sama maa kohta võetakse määruse nr 102 kohane kohustus. Nimetatud määrustes on loodud võimalus, et taotleja saab igal aastal, kui ta soovib ja tema põllumajandusmaa nendele tingimustele vastab, kahe erineva kohustuse vahel valida ja asendada ühe kohustuse teisega. Üldiselt kehtib kohustuste asendamisel loogika, et kohustust saab asendada teise kohustusega ainult siis, kui teine kohustus on rangemate tingimustega. Määruste nr 102 ja 110 tegevuse elluviimise nõuded ei erine oluliselt ning seetõttu ei ole vajadust kohustuste asendamisi lubada. Taotlejal on juba taotlemise hetkel teada, kas tema väärtuslik püsirohumaa asub kaitsmata põhjaveega alal või turvas- ja erodeeritud mullaga ala ning taotleja saab teha otsuse, millist toetust ta taotleda soovib. Eeldatavasti need tingimused kohustuseperioodi jooksul ei muutu ja ei teki põhjust ühe kohustuse asendamiseks teise kohustusega.

Kuna määruse nr 110 § 13 lõige 1 ja määruse nr 102 § 13 lõige 1 tunnistatakse eelnõuga kehtetuks, siis muudetakse õigusselguse tagamiseks ka viidatud paragrahvide lõikeid 2 ning jäetakse nendest välja viide § 13 lõikele 1 (**eelnõu § 2 p 7 ja § 4 p 8**). Samal põhjusel tunnistatakse määruse nr 110 § 14 lõike 1 punkt 3 ja määruse nr 102 § 14 lõike 1 punkt 3 kehtetuks (**eelnõu § 2 p 8 ja § 4 p 9**).

Eelnõu § 3 punktiga 4 muudetakse määruses nr 87 mullaproovide võtmise ja analüüside tegemiseks saatmise aega hilisemaks. Muudatuse kohaselt tuleb seda teha hiljemalt kolmanda kohustuse aasta 1. detsembriks. Muudatus võimaldab taotlejal paremini planeerida mullaproovide võtmist.

Eelnõu § 3 punktidega 5 ja 6 muudetakse määruses nr 87 mullaproovide hulka, millest tuleb analüüsida orgaanilise süsiniku sisaldus. Võetud mullaproovidest peab olema mulla orgaaniline süsinik analüüsitud arvestusega, et kohustusealuse rohumaa iga kuni 20 hektari kohta oleks analüüsitud vähemalt üks proov. Süsinik on mullas suhteliselt püsiv element, selle mõjutamise võimalused taotleja poolt rohumaadel on väga piiratud. Seetõttu ei ole põhjendatud rohumaadel nõuda orgaanilise süsiniku analüüsimist suuremal hulgal kui muudel põllumajandusmaadel. Nõue ühtlustatakse keskkonnasõbraliku majandamise toetuse nõudega.

Eelnõu § 3 punktiga 9 täiendatakse määruse nr 87 § 20¹ lõikega 3, mille kohaselt § 9 lõikes 1 sätestatud tähtpäeva kohaldatakse alates 2023. aastast võetud kohustuste puhul. See võimaldab kõigil taotlejatel mullaproovid võtta ja analüüsimiseks saata hiljemalt kolmandal kohustuseaastal.

Eelnõu § 4 punktiga 4 ja § 5 punktiga 4 sätestatakse määrustes nr 102 ja 86 selgemalt toetusõigusliku maa nõuded ning muudetakse turvasmulla (M, S, R, AM) ning erodeeritud (E,e) ja deluviaalmuldade (D) kompleksi osatähtsuse protsenti. Toetust antakse kokku vähemalt 0,30 hektari suuruse rohumaa kohta, kui sellel rohumaal asuval põllul on turvasmulla osatähtsus, erodeeritud ja deluviaalmuldade kompleksi osatähtsus või turvasmulla ning erodeeritud ja deluviaalmuldade kompleksi osatähtsus kokku senise üle 70 protsendi asemel vähemalt 65 protsenti. Nimetatud protsendi langetamine on seotud maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõude (edaspidi *HPK*) nr 2 muudatustega. *HPK* nr 2 seab piiranguid turvasmuldade majandamisele ning ühtlasi määratleb turvasmullaga põllumajandusmaa. Alates 2025. aastast loetakse *HPK* nr 2 täitmisel turvasmullaga põllumajandusmaaks põld, millel on turvasmulla osatähtsus vähemalt 65 protsenti. *HPK* nr 2 on ühtlasi turvas- ja erodeeritud mulla kaitse toetuse baasnõudeks. Selleks, et vähendada taotlejate halduskoormust ning soodustada neid senisest enam turvasmuldade rohumaa alla viima, on oluline, et nii *HPK* nr 2 täitmisel kui ka määruses nr 86 ja määruses nr 102 arvestatakse turvasmuldade osakaalu samadel alustel. Muudatus võimaldab rohumaade alla viia senisest enam keskkonnatundlikke muldi.

Toetusõigusliku maa määratluses tehakse täpsustused õigusselguse eesmärgil. Jätkuvalt tuleb turvasmulla ning erodeeritud ja deluviaalmuldade kompleksi osatähtsus määratleda põllupõhiselt.

Seetõttu muudetakse määruse nr 86 § 5 lõiget 2, § 8 lõiget 5, § 9 lõiget 3 ning täiendatakse § 5 lõikega 2¹ (**eelnõu § 5 punktid 4–7**). Samal põhjusel täiendatakse määruse nr 102 § 5 lõiget 2 (**eelnõu § 4 punkt 4**).

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega.

Eelnõu ettevalmistamisel on lähtutud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatistfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 1–186); Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) 2021/2116, mis käsitleb ühise põllumajanduspoliitika rahastamist, haldamist ja seiret ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1306/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 187–261); komisjoni delegeeritud määrusest (EL) 2022/126, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2021/2115 täiendavate nõuetega teatavatele sekkumisviisidele, mille liikmesriigid määravad kindlaks kõnealuse määruse kohastes ajavahemikuks 2023–2027 ette nähtud ÜPP strateegiakavades, ning eeskirjadega, milles käsitletakse maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise (HPK) 1. standardi kohast suhtarvu (ELT L 20, 31.01.2022, lk 52–94); komisjoni delegeeritud määrusest (EL) 2022/1172, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2021/2116 ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi osas ühises põllumajanduspoliitikas ning tingimuslikkusega seotud halduskaristuste kohaldamise ja arvutamise osas (ELT L 183, 08.07.2022, lk 12–22); komisjoni rakendusmäärusest (EL) 2022/1173, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116 kohaldamise eeskirjad ühise põllumajanduspoliitika ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi kohta (ELT L 183, 08.07.2022, lk 23–34).

4. Määruse mõjud

Eelnõu mõjusid on hinnatud Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2011. a määruse nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“ § 46 lõike 1 alusel. Eelnõu rakendamine ei too kaasa olulist mõju majandusele, julgeolekule, regionaalarengule ega riigi ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele. Eelnõuga tehtavad muudatused aitavad kaasa toetusega seotud eesmärkide täitmisele, avaldavad positiivset mõju elu- ja looduskeskkonnale.

Määruste nr 86 ja 102 muudatus, millega langetatakse toetusõiguslikkuse nõuetes turvasmulla ning erodeeritud ja deluviaalmuldade kompleksi osatähtsuse protsenti põllust, soodustab senisest enam turvasmullaga ning erodeeritud ja deluviaalmuldade kompleksiga põldusid viima rohumaa alla ja seeläbi panustama enam keskkonna- ning kliimaeesmärkide täitmisesse. Muudatus lihtsustab põllumajandustootjatel ka toetuste taotlemist. Lisaks tagavad muudatused toetusõigusliku maa nõuete täpsustamisel parema õigusselguse.

Määruse nr 87 muudatus lihtsustab põllumajandustootjal mullaproovide analüüsamise korraldamist ning soodustab põhjaveekaitseliste rohumaaade rajamist.

Määrustes nr 86, 87, 88, 102 ja 110 muudatus, millega muudetakse toetusõiguslikkuse nõuetes toetuse saamise aluseks olevat loomkoormuse nõuet, võimaldab rohkematel tootjatel toetusskeemiga liituda. Muudatus on positiivse mõjuga kliima- ja keskkonaeesmärkide täitmisele, kuna suurem hulk rohumaid hoitakse rohukamaras, neid ei väetata ega kasutata taimekaitsevahendeid.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne lisakulu ega -tulu.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu koostööstamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu koostööstamiseks Rahandusministeeriumile ja Kliimaministeeriumile. Eelnõu esitatakse informatsiooniks Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ametile, Keskkonnaametile, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskojale, Eestimaa Talupidajate Keskliidule, Mahepõllumajanduse Koostöökogule ning Maaelu Teadmuskeskuse põllumajandusuuringute osakonnale.

(allkirjastatud digitaalselt)

Marko Gorban

Kantsler